

Posudek oponenta disertační práce PhDr. Pavla Pěnkavy
“ Sociální aspekty stárnutí u osob bez domova v souvislosti se systémovými opatřeními v Praze.”
předkládané v roce 2019, studijní obor Sociologie

I. Stručná charakteristika práce

Předložená dizertační práce se zabývá hned dvěma velmi důležitými a zároveň v odborné literatuře často opomíjenými fenomény – bezdomovectvím a stárnutím. Pokud se oba tyto fenomény kombinují v jednom lidském osudu, sociální vyloučení a důsledky extrémní chudoby jsou zpravidla ještě dramatičtější, než je tomu u mladých osob, či lidí v produktivním věku.

Autor svou práci rozdělil na dvě části – v teoretické představuje ukotvení oblasti svého zkoumání v odborné literatuře a navrhuje i své vlastní teoretické vidění souvisejících fenoménů, v empirické části, kterou považuje za velmi přínosnou, podává a analyzuje výsledky velkého množství hloubkových rozhovorů s lidmi bez domova v seniorském věku.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Celková úroveň práce je nadstandardní. Autor pracoval s velkým množstvím odborné literatury, kterou v jím zkoumané oblasti není snadné najít. V rámci empirické části shromáždil úctyhodné množství hloubkových rozhovorů s lidmi bez domova v seniorském věku, jejich odpovědi analyzoval a vyvodil z nich závěry. Poskytl tak odborné veřejnosti unikátní vhled do světa velmi zranitelných lidí, specifických svým pokročilým věkem (a tedy ještě zranitelnějších).

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Práce je, jak již řečeno, členěna do dvou částí – teoretické a empirické.

Je třeba poznamenat, že autor na některých místech zápasí s přehledností členění a vhodnou systematikou teoretické části. Z koncepce práce je zřejmé, že autorův styl psaní je spíše obšírný, ne vždy systematický.

Čistě teoretické poznatky nalezneme spíše v kapitole první. Druhá, rozsáhlá kapitola, je věnována spíše výstupům některých sociologických studií, kteréžto poznatky jsou nicméně pro zpracování práce jako takové velmi cenné. Ne příliš šťastně autor zvolil řazení dalších dvou kapitol, kdy nejdříve pojednává o systémových opatřeních a jejich limitech a poté, na konec teoretické části, o výsledcích vybraných studií. Na stranu druhou, při bližším pročtení

posledně jmenované kapitoly, je zřejmé, že se autor právě touto kapitolou snaží přemostit teoretickou a empirickou část své práce.

Empirická část je dle mého názoru členěna lépe, než teoretická, je z ní patrné, že autor se v empirických poznatcích umí lépe pohybovat, což není na škodu. Kapitola 6.1.1. bývala mohla být umístěna jinde, když se tato část téměř výlučně věnuje výzkumu provedenému autorem. Na druhou stranu, autor sám v cílech své práce si jeden z nich stanovil srovnat stanoviska odborníků a výsledky jím vedených rozhovorů s klienty.

Ve svém výzkumu autor položil velké množství výzkumných otázek (str. 123-128!), dle mého názoru (kolegové sociologové jej asi vyvrátí) se ale nejedná o výzkumné otázky, ale spíše o otázky, jež tvoří strukturu, dle které byly rozhovory s klienty vedeny.

Práce jako celek směřuje k jasně vytčenému cíli, který se podařilo naplnit myslím zcela, vzhledem ke složitosti, s jakou (ne) lze uchopit otázku stárnutí lidí bez domova.

2. Formální úroveň práce

Formální úprava práce je zcela v souladu se zvyklostmi a požadavky na tento typ prací kladenými. Autor pracuje koherentně se zkratkami, syntaxí bibliografických odkazů, přepisy cizích slov apod., užívá správně poznámek pod čarou a nedopouští se pravopisných chyb ani jazykových neobratností. Práce zřejmě prošla jazykovou korekturou. Autor k práci připojil rozsáhlou bibliografii, která respektuje jednotnou citační normu a se kterou vhodně pracuje v aparátu poznámek pod čarou. Práce je vizuálně přehledná a dobře graficky zformátovaná.

3. Práce s prameny či s materiálem

Autor transparentně pracuje se sekundárními prameny, již jsem uvedla, že v oblasti, které se věnuje dizertační práce, není mnoho odborné literatury, autor přesto našel a zpracoval úctyhodnou bibliografii.

Sběr dat a metodologie empirické části jsou dle mého názoru správné, zásadní stanovisko však nemohu zodpovědně poskytnout, jsouc právníčkou, nikoli socioložkou. Empirická část je poněkud specifická, je totiž založená na hloubkových rozhovorech, což je dle mého mínění nejlepší způsob, jakým bylo možné dosáhnout plánovaného výsledku. Výzkum je originální a unikátní, sběr dat vyžadoval jistě velké úsilí a byl časově náročný.

4. Vlastní přínos

Jak jsem již uvedla, práce je velmi originální a přináší unikátní poznatky, vůbec se nejedná o kompilát. Autor svou prací ověřil hypotézy, které vplynuly z jeho dlouholeté praxe sociálního kurátora. Tato praxe a mimořádná důvěra klientů, které se autor těší, nepomohly k tomu, že práce přinesla velmi cenné poznatky, využitelné ve více oborech společenských věd (sociální práci, sociologii, psychologii, sociální politice i právu).

IV. Dotazy k obhajobě

Autor ve své práci navrhuje přijetí zákona o bezdomovectví.

Co všechno by měl takový zákon upravovat?

Kdo by byly odpovědné subjekty?

Jaký by byl osobní a věcný rozsah takové právní úpravy?

Jak by byl provázán s další legislativou v oblasti sociální pomoci?

V. Závěr

K práci nemám zásadnějších výhrad.

Dle mého nejlepšího přesvědčení předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěl.

31.5.2019

doc. JUDr. Kristina Koldinská, Ph.D.